

lecturarea volumului vezi altfel cultura contemporană autohtonă și internațională, unele aspecte mi-au fost lămurite, asupra altora știu că mai am de reflectat.

Este evident că autorul cunoaște lumea ca diplomat și erudit, a călătorit mult, observă lucruri imperceptibile profanilor, crează legături și – cel mai important – le pune pe hârtie și le publică în acest volum spre a ne fi accesibile nouă tuturor.

Cred că volumul poate fi citit ca doză zilnică de lectură: un eseu pe zi, dimineața sau seara. Cititorul se va bucura de câteva pagini de evidentă erudiție.

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA

Adolf Martin Ritter, *Dionys vom Areopag. Beiträge zu Werk und Wirkung eines philosophierenden Christen der Spätantike*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2018, 199 pp., ISBN 978-3-16-155625-8

Adolf Martin Ritter, actualmente profesor emerit al Universității Karl-Ruprecht din Heidelberg, este recunoscut la nivel internațional ca un mare specialist în viața și opera lui Dionisie (Pseudo) Areopagitul. El este editorul și traducătorul în limba germană a lucrării *Despre Teologia mistică* și a *Scrisorilor* lui Dionisie Areopagitul (Stuttgart, 1994), precum și unul dintre editorii ediției critice complete a operelor lui Dionisie publicate în Germania (1990/1991) și autor a numeroase studii despre acesta (vezi p. 177-178).

Volumul de mici dimensiuni recenzat aici cuprinde cinci prelegeri incluse în faimoasa serie de prelegeri *Tria Corda* a Universității din Jena pentru anul 2016. Prima dintre acestea, cu titlul *Opera – datarea, contextul originii lor și cuprinsul* (p. 1-18) se ocupă cu prezentarea operei Sfântului Dionisie Areopagitul. A doua prelegere, intitulată *Principalele stații ale receptării lui în "Est" și în "Vest"* (p. 19-67) este de fapt un studiu detaliat despre receptarea operei dionisiene în Răsărit și Apus, începând de la Ioan Skytopolis (secolul al VI-lea) și până la autorii ortodocși contemporani A. Louth și A. Golitzin și de la primele recepări ale operei lui Dionisie în Apus, până la receptarea complexă a acestuia în perioada Reformei și în filosofia modernă occidentală. A treia prelegere se ocupă de *Cercetarea modernă lui "Dionisie": probleme și perspective* (p. 69-95). Sunt analizate toate studiile semnificative despre Dionisie, începând cu cele ale lui R. Rogues, W. Völker, J. Vanneste și Hans Urs von Balthasar până la A. Golitzin. A patra prelegere cu titlul *Dionisie Pseudo Areopagitul și iudaismul* (p. 97-122) se ocupă de modul în care gândirea areopagitică a fost influențată de iudaism, precum și de studiul elementelor comune iudaismului și teologiei și misticii areopagitice. Este un studiu excelent care relevă încă o dată cât de important este studiul creștinismului primelor secole (și nu numai) din perspectiva moștenirii sale iudaice. Al cincilea prelegere are titlul *Neoplatonismul și creștinismul din perspectiva percepției rugăciunii și a cinstirii lui Dumnezeu la Proclu și Dionisie* (p. 123-148). Este studiul care se ocupă de relația, la fel de complexă precum cea cu iudaismul, dintre neoplatonism și opera areopagitică.

În afară de aceste prelegeri, volumul cuprinde un studiu adițional intitulat *Intenția Corpus-ului Areopagiticum și problema "întunecării soarelui în vremea răstingirii Mântuitorului"* (p. 149-169). Este studiul pe care personal l-am citit cu cea mai mare plăcere, conținând informații, cel puțin pentru mine, în mare parte inedite. O listă

Recenzii

bibliografică (p. 171-182), un *registru* al locurilor biblice și patristice citate (p. 183-188), un *registru* al persoanelor (p. 189-195) și un alt *registru* de noțiuni (196-199) întregesc imaginea unui volum mic în dimensiuni, dar mare în ceea ce privește nivelul de erudiție și modul de abordare al problematicilor analizate.

În opinia mea acest volumaș nu intră neapărat în categoria volumelor introductive despre Dionisie Pseudo-Areopagitul. O excepție este doar prima prelegere. În rest, subtitlul descrie perfect caracterul volumului. Este o colecție de contribuții cu privire la opera și impactul unui autor creștin din Antichitatea târzie care filosofează, atât asupra posterității imediate, cât și asupra vremurilor mai apropiate de noi. Ar mai fi de adăugat că Antichitatea târzie în care a trăit autorul pseudo-areopagit l-a influențat masiv pe acesta prin ceea ce avea această epocă mai de preț: autorii biblici și patristici, gândirea iudaică și gândirea filosofică, mai ales cea neoplatonică. O sinteză unică, ne asigură autorul, care are efecte până astăzi, în lumea teologică și filosofică. Lucrurile nici nu ar putea fi altfel. Ești pătruns de această idee după ce citești volumul acesta.

Lecturarea lui este plăcută, chiar dacă modul Profesorului Ritter de a scrie germană nu este cel mai confortabil, cel puțin pentru vorbitorii nenativi de limbă germană. Ar fi păcat ca acest volum să fie folosit ca un mijloc de introducere rapidă în vreunul din aspectele biografice, bibliografice sau doctrinare abordate, chiar dacă el poate fi utilizat și în acest mod. Am încercat acest lucru pentru hristologia lui Pseudo-Dionisie și funcționează, însă se pierde plăcerea descoperirii gândirii complexe a Profesorului Ritter care realizează conexiuni posibile doar eruditului cu multe decenii de predare și cercetare.

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA